

Berachot Sources 12

רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן ג

ג א"ר זירא א"ר הונא אמר שמואל קרא חייא וקמחא דשערי מברכין עלייהו שהכל קורא רב יהודה אמר^[ב] בפה"א ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו הואיל וסופו להקשות⁽⁹⁾ וגם לא נטעי אינשי אדעתא למיכל קורא ולא דמיא להא דתני על מיני נצפה על העלין ועל התמרות אומר בפה"א דהתם נטעי אינשי אדעתא למיכל גם את העלין ואת התמרות והלכתא כוותיה דשמואל הלכך לולבי גפנים⁽⁵⁾ ושקדים דקין שאוכלין בקליפתן החיצונה⁷ דלא נטעי להו אינשי אדעתא דהכי אלא כדי לאכול הפירות כשיגמרו מברכים עליו שהכל. שקדים המרים כתב בעל ה"ג קטנים ב"פ העץ גדולים ולא כלום דכיון דיותר הם ראויין לאכילה בעודן קטנים נטעי אינשי להו אדעתא דהכי ומיהו ב"פ דחולין (דף כה ב) אמרינן גבי מעשר שקדים המרים⁽⁷⁾ קטנים חייבים גדולים פטורים מתוקים גדולים חייבים קטנים פטורים ר' ישמעאל ב"ר יוסי אומר משום אביו זה וזה לפטור ואמרי ליה⁽¹⁾ זה וזה לחיוב⁽⁸⁾ א"ר אילעא הורה ר' חנינא בציפורי כמ"ד זה וזה לפטור זה וזה קאי אמרי' בין גדולים בין קטנים ודלא כפירש"י שפי' זה וזה⁽¹⁾ לפטור קטנים מרים ומתוקים זה וזה לחיוב גדולים מרים ומתוקים דלפטור ולחיוב⁽⁸⁾ משמע דאיירי בדבר אחד וסוגיא דשמעתין מדמי אהדדי מעשר וערלה וברכה והלכך יראה דמברכין אקטנים שהכל מיהו אמרינן בשמעתין⁽²⁾ דר"א אומר צלף מתעשר תמרות אביונות וקפריסין אבל עלי צלף לא לכ"ע אף על גב דחשיבי לענין דמברכין עליהן בפה"א⁽⁴⁾ כדאיתא בשמעתין היינו משום דאסור ליהנות מעולם הזה בלא ברכה אבל לענין מעשר לא חשיבי אפי' כירק ובשקדים המרים נמי אפשר אף על גב דלענין מעשר לא חשיבי פירי כיון דלא נגמרו⁽¹⁾ לענין ברכה חשיבו⁽¹⁾ כיון דראוין לאכילה קצת ונהנין מהם אבל גדולים מרים אזוקי מזקי ואין מברכין עליהם כלל.⁽¹⁾ ומיהו אם מיתק אותם ע"י מים או דברים אחרים מברך עליהם ב"פ העץ כמו אם היו מתוקין בתחלת ברייתן:

מעדני יום טוב מסכת ברכות פרק ו סימן ג

[ד] לענין ברכה חשיבי כו'. ותימה דבגמרא אדרב יהודה אמר רב צלף של ערלה כו' ואוכל את הקפריסין דמייתי לה רבינו לקמן בסמוך אמרינן וקפריסין לאו פירא ורמינהו על מיני נצפה כו' ועל הקפריסין אומר בפה"ע והרי יש לחלק ועוד תמיהא לי דהא לקמן בנוסחא מבה"ג כתב בהדיא דמאי דלא הוי פירא לגבי ערלה לגבי ברכה נמי לא הוי פירא וא"כ אין לחלק לבה"ג גם בין מעשר לברכה:
[ה] כיון דראוין לאכילה קצת ונהנין מהם. גם זה תימה דכי נמי נהנין מהן מאי הוה דאסור ליהנות בעוה"ז בלא ברכה הא לא אמרן שלא יברך עליהם כלל אלא שמברך שהכל והרי אינו בלא ברכה:

באור הגר"א אורח חיים סימן רב סעיף ה

סעיף ה

שקדים כו' כשהם כו'. כמו בפוגלא ל"ו א' ואף על גב דלענין מעש' קי"ל כמ"ד דזו"ז פטורים כמ"ש בספ"ק דחולין מ"מ יש לחלק לענין ברכה הרא"ש ע"ש ודבריו צ"ע וע' מע"מ ומ"מ הדין אמת כמו בפוגלא:
גדולים כו'. וכמ"ש לענין מעש' לד"ה וכנ"ל ס"ב:
ואם מתקן כו'. כמ"ש בעירובין כ"ח ב' מי איכא למ"ד כו' וכ"ז לענין ברכה ועתוס' שם ד"ה א"ב כו' אבל ראוי למתקן לאו כלום הוא לענין ברכה ועיין רש"י שם ד"ה ויכול כו' אבל כו' וכן לענין ברכה כנ"ל:

רי"ף מסכת ברכות דף כה עמוד ב

פלפלי³ רטיבתא בפה"א ויבשתא ולא כלום דלאו אוכלא הוא וכן⁷ זנגבילא רטיבתא מברך עליה בורא פרי האדמה ויבשתא ולא כלום:

רבינו יונה מסכת ברכות דף כה עמוד ב

פלפלי רטיבתא בפה"א ויבשתא ולא כלום זהו לשון הרי"ף ז"ל וכן כתבו הגאונים ז"ל ואינו נכון שבפי' נראה בגמ' דבפלפלי רטיבתא מברך בפה"ע דמקשין התם מהא דאמרינן הפלפלים חייבין בערלה וכי היכי שהם פה"ע לענין ערלה ה"נ לענין ברכה. ואין דין הזנגביל והפלפל שוה אלא ביבשתא שאינו מברך עליהם כלל אבל ברטיבתא על הזנגבילא בפה"א ועל הפלפלין בפה"ע דהכי גרסינן התם פלפלי רב ששת אמר שהכל רבא אמר ולא כלום ואזדא רבא לטעמיה דאמר כס פלפלי ביומא דכפורים פטור כס זנגבילא ביומא דכפורי פטור וכיון דלענין יוה"כ אינו חשוב מאכל לענין ברכה

נמי אינו חשוב מאכל ואין מברכין עליו ומקשין היכי אמר רבא כס זנגבילי פטור דמשמע שאינו חשוב מאכל לא לענין יוה"כ ולא לענין ברכה והא רבא גופיה אמר האי הומלתא דאתיא מבי הנדואי שריא ומברכין עליה בפה"א ומתריצין לא קשיא הא ברטיבתא הא ביבשתא כלומר ברטיבתא מברך בפה"א ביבשתא ולא כלום וכי אמרי' דכס זנגבילא ביומא דכפורים פטור ביבשתא קאמרי' שאין ראוי לאכילה כלל ולא קשיא דרבא אדרבא הנה שלא אמרו רטיבתא בפה"א אלא בזנגבילא בלבד אבל בפלפלי רטיבתא לא דברו כלל דמחלוקת רב ששת ורבא לא היה אלא ביבשתא בלבד וכיון שלא דברו בכאן ברטיבא מברך בפה"ע כיון שחייב בערלה ויש אומרים דעל התמרות הנעשות בתוכו אמרו הגאונים שמברך בפה"א ואין זה נכון דתמרות מאן דכר שמייהו אלא ודאי ברטיבתא בפה"ע ביבשתא ולא כלום כדכתבין. ופירש הומלתא מרקחת שעושין מזנגבילא וקורין אותו בלעז זנגבירי:

רא"ש מסכת ברכות פרק ו סימן ו

ו פלפלי רב ששת אמר שהכל נהיה בדברו רבא אמר ולא כלום ואזדא רבא לטעמיה דאמר כס פלפלי ביומא דכפורי' פטור מיתבי ר"מ אומר ממשמע שנאמר וערלתם ערלתו את פריו איני יודע שעץ מאכל הוא מה ת"ל עץ מאכל עץ שטעם עזו ופריו שוה ואיזה זה פלפלין מלמד שהפלפלין חייבין בערלה ל"ק"ב הא ברטיבתא והא ביבשתא וקי"ל כרבא ופלפלי' (י) וזנגבילא יבשתא וכן כל כיוצא בהן כגון (ז) גרופל"י ונגלי"ן ולא כלום וטעמא לפי שאין רגילין לאוכלן חיינ כי אם לערבן עם שאר דברים (ח) ועל אגוז שקורין מושקט מברכין עליו בפה"ע ועל הקנה שקורין (ש) קניל"א צינמון מברכין עליו (ת) בפה"א וכן כל אותן (ר) שהוא ידוע שהוא פרי [האילן] מברך עליהם בפה"ע ושאינו פרי בפה"א ושאינו ידוע מברך שהכל יד (ש*) ועל הסוק"ר כתב בעל ה"ג בפה"ע והוא יערת הדבש"ו והמריח בקנה מברך (ת*) אשר נתן ריח טוב (א) בפרי האדמה כיון שעיקרו עומד לאכילה כדאמרי' לקמן (דף מג ב) האי מאן דמרח אתרוגא אומר אשר נתן ריח טוב בפירות (ב) ולא מברך בורא פירות (ס"א עצי) בשמים כיון שעיקרן עומד לאכילה. רב אלפס ז"ל כתב פלפלי רטיבתא בפה"א (ג) ולא נהירא מדפריך מערלה ומשני הא ביבשתא והא ברטיבא מכלל דרטיבתא פרי העץ הוא ומברכין עליו בורא פרי העץ (ד) אבל בזנגבילא רטיבא בפה"א ביבשתא לא כלום:

חדושי הרמב"ן מסכת ברכות דף לו עמוד ב

ולענין פלפלין כתבו הגאונים ז"ל בלחה מברך בפה"א, וזה תימה גדול כיון שהוא נוהג בערלה וקרינן ביה את פריו, פרי העץ בעי ברוכי, ואולי סברו דהאי הימלתא דאתיא מבי הנדואי דאמר רבא שריא ומברכין עליה בפה"א דפלפלי היא, וזה אינו נכון שאין לנו בפרי הנוהג בערלה אלא ברכת פרי העץ לעולם, אבל הימלתא דהנדואי דזנגבילא רטיבתא היא, ובזנגבילא ודאי בורא פרי האדמה מברכין, דשרשין הם ולא פירא כלל, אבל פלפלין פרי הוא ונוהג בו ערלה כדברי ר"מ, והתימה גדול שמקצת הגאונים ז"ל כתבו פלפלי רטיבתא בורא פרי האדמה מדקא מותבין עץ מאכל זה פלפלין, וכן כתב רבי' הא"י גאון ז"ל, ואדרבה היא הנותנת לברך עליהן פרי העץ, ואפשר שסברו הראשונים מפני שהפלפלין תמרותיהן שנעשות בעץ עצמו כעין אבעבעות והן לבנות והוא פלפל לבן, וכשהן מתבשלות יותר מדאי הן פלפל השחור, זהו ענין הפלפלין בתולדתן, ומפני זה עשו אותן הגאונים כתמרות של צלף ושל אתרוג לברך עליהן פרי האדמה דכגופו של אילן הם, וכן לענין ערלה שריבה אותו הכתוב מדכתיב עץ מאכל (הוא) יתכן דעץ מאכל קרי ליה [ומ"מ] בפה"א מברכין (בעין) [כעץ] הנאכל, וקבלת הגאונים נקבל, ומעתה נוכל לפרש שהימלתא הבאה מבית הנדואי עיקרה פלפלין ששם בהנדואה יוצאים הפלפלין ולא במקום אחר גם היום. וקשיא לי לרב ששת דאמר ביבשתא שהכל מאי קסבר אי במלתייהו קיימי וחזו לאכילה לברך פרי האדמה או פרי העץ, ואי לאו במלתייהו קיימי ולא חזו ביבשתא ולא כלום, ונ"ל דרב ששת עביד דיבשא כשינויא, וכיון דאישתנו לגריעותא ולא אכלי להו רובא דאינשי בעינייהו, גרעינן נמי ברכה דידיהו ומברכין עלייהו שהכל, דמי לטעמיה דרב נחמן בקמחא דחטי'. וראיתי בהלכות גדולות ואית רבנן דאמרי סוכ"ר וקנה דסוכ"ר בורא פרי האדמה, ולא משום דס"ל דקנה לאו עץ הוא, אלא הכי ס"ל אף על גב דעץ הוא כיון דלאו פירא קא מפיק ולא קא אכלינן פירא (אלא) לא מיתמר לן בפה"ע אלא בורא פרי האדמה, מידי דהוה אשיתא דפירחא (ל"ו א').

בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף לו עמוד ב

ומה שהוזכרה בגמ' בלשון כסיסה כלומר כס פלפלי ביומא דכפורי פירושו אכילה גמורה אלא כל שאין דרכו באכילה נקראת אכילתם כסיסה ומאחר שאכילתן ביום הכפורים אינה מחייבת אף הוא אינו מברך כלום ואף על פי שהשונה חומץ פטור ואעפ"כ מברכין עליו שהכל בין חי בין מזוג לדעתנו בזו מה שהוא פטור הוא מפני שאינו משיב את הנפש אבל פלפלין וזנגביל אינו אלא מפני שאינם קרויים מאכל ואף על פי שבלחות מיהא היה לנו לברך בפלפלין ב"פ העץ הואיל והם חייבים בערלה מ"מ כיון שאין דרכו לאכלו בעין דיו בפרי האדמה וכן כתבו גדולי הפוסקים וגדולי המפרשים כתבו שהפלפלין הרטובים מברכין עליהן ב"פ העץ שהרי אילן הוא וערלה נוהגת בו מה שאין כן בזנגביל שהוא גדל

בארץ ותמרות של פלפלי והוא כעין שקים שהפלפלין עומדים לתוכן אף לדעת גדולי המפרשים אין אלא בב"פ האדמה ואף הם מפרשים שעיקר השמועה לא נאמרה אלא באותם התמרות והוא שבאו עליה מטעם עזו ופריו שוים אבל בפרי עצמו הלח ודאי ב"פ העץ מברך ולא נכנס הפלפל עם הזנגביל בחדא מחתא אלא באותם התמרות:

חדושי הרשב"א מסכת ברכות דף לו עמוד ב

עץ שטעם עזו ופריו שוין ואיזה זה פלפלין, ק"ל ואימא אתרוג, וליתא דא"כ למאי אצטריך לרבוי' אלא ודאי פלפלין הוא דאיצטריך לרבוי' משום דכי יבשי לא חזו למיכלינהו בעיניהו כשאר פרי.

לא קשיא הא ביבישתא הא ברטיבתא, ובודאי משמע מהכא דרטיבתא חזי למיכל ומברכין עליה בורא פרי העץ וכ"פ הראב"ד ז"ל אבל הרב אלפסי ז"ל כתב בורא פרי האדמה וכן מצאתי גם לרבינו האי גאון ז"ל בפירושו, וביבישתא קיי"ל כרבא ולא מברכין עלייהו כלום.

רמב"ם הלכות ברכות פרק ח הלכה ז

הפלפלין ל והזנגביל בזמן שהן רטובין מברך עליהן בורא פרי האדמה, אבל יבשין מ אין טעונין ברכה לא לפנייהם ולא לאחריהם מפני שהן תבלין ואינו אוכל, וכן אוכלין שאין ראויין לאכילה ומשקין שאינן ראויין לשתייה אינן טעונין ברכה לא לפנייהן ולא לאחריהן.

כסף משנה הלכות ברכות פרק ח הלכה ז

הלכה ז

[ז] הפלפלין והזנגביל וכו'. גם זה שם פלפלת רב ששת אמר שהכל ורבא אומר ולא כלום ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא כס פלפלי ביומא דכפוריא פטור כס זנגבילא ביומא דכפוריא פטור והא אמר רבא האי הימלתא דאתא מבי הנדואה שריא ומברכין עליה בפה"א לא קשיא הא ברטיבתא הא ביבישתא ופסק רבינו כרבא דבתרא הוא: וכתב הרמ"ך תימה דכיון דפלפלין מיקרי עץ וחייב בערלה למה אין מברכין ברטובין ב"פ העץ עכ"ל וי"ל שאע"פ שהוא עץ מאחר דלא נטעי ליה אינשי לאכלן כמות שהן ראוי לשנות ברכתו קצת ואח"כ מצאתי להרשב"א שכ"כ בתשובה: דפוסק ברטובי לברך בפה"א מ"מ בגרעיני פרי פוסק לברך בפה"ע ואפשר הטעם דשני בהו או משום דדבוקי לפרי כמש"כ לעיל [ומ"מ מה שמקשה הרשב"א ז"ל מ"ט דמברך בגרעינין בפה"א ומ"ש דאסורי בערלה ותי' דשאני גבי ערלה משום דכתיב בהו את פרוי ומרבינן הטפל לפרי ולא ידעתי אמאי לא משני דשאני לענין ברכה משום דלא נטעי לגמרי אדעתא דהכי ונחתי חד דרגא משא"כ לענין ערלה לא מצינו לחלק בזה] ועיין במ"א בסימן ר"ב שתמה על המחבר שפוסק בגרעינין המרים שמתקן באש לברך רק שהכל כמש"כ הרשב"א ז"ל והמ"א תמה בזה דדלמא הרשב"א ז"ל לשיטתיה דסובר בכל גרעינין לברך רק בפה"א מש"ה בגרעינין אלו נחית חד דרגא לברך רק שהכל משא"כ המחבר שפוסק בשאר גרעינין לברך בפה"ע מש"ה י"ל בגרעינין אלו לברך בפה"א. והתי' שתי' בזה בס' אבן העוזר אינו מובן עיין שם. והנה בזה שהשמיט הרמב"ם ז"ל הך דינא הנאמר בגמרא דפלפלין חייבין בערלה מצאתי בס' כ"ת למס' יומא שפילפל בזה: